

Programmacommissie

Datum: 23 juli 2020

Betreft: Investeer in middelgroot, investeer in mensen

Geachte programmacommissie,

Middelgrote gemeenten zijn onmisbaar voor Nederland en de regio. Onmisbaar voor onze economie en welvaart en onmisbaar voor het leef- en woongenot van steeds meer Nederlanders. Middelgrote gemeente (30.000-80.000) bieden de voordelen van de grote stad, maar niet de nadelen. Grote steden zijn voor steeds meer Nederlanders onbetaalbaar geworden terwijl kleine gemeenten niet de kwaliteit kunnen bieden die nodig is en steeds vaker opschalen door te herindelen. Dit laatste is nodig om het groeiende takenpakket van lokale overheden en de werkwijze van de moderne overheid te kunnen uitvoeren.

Er zijn meer middelgrote gemeenten dan grote steden. In onze gemeenten wonen en werken opgeteld meer Nederlanders. Toch zien wij als samenwerkingsverband van deze middelgrote steden dat de rijksoverheid, provincie en regio's meer investeren in enkele grote steden. En dus feitelijk in minder Nederlanders, bedrijven en organisaties. Het gevaar bestaat dat door (impliciet) beleid van de rijksoverheid er een tweedeling ontstaat tussen enerzijds eersterangs gemeenten en anderzijds tweederangs gemeenten. En daarmee dus ook tussen inwoners.

In deze brief beschrijven wij onze kracht, bieden wij onze hulp aan en doen wij een beroep op uw programmacommissie om op te komen voor de belangen van middelgrote gemeenten en haar inwoners en bedrijven.

M50, het landelijk netwerk voor middelgrote gemeenten

In het landelijk M50-netwerk bundelen ongeveer 50 middelgrote gemeenten, met elk tussen de 30.000 en 80.000 inwoners, hun krachten. In onze strategische agenda 'Samen waarde creëren' staat beschreven hoe we hier aan werken. We vormen een onmisbare en belangrijke schakel in het stedelijk netwerk van Nederland. Het netwerk dat kabinet en parlement nodig hebben om onze nationale doelstellingen te realiseren. We vragen daarom uw aandacht voor drie kernboodschappen:

1. Middelgroot is onmisbaar

In het decentrale openbaar bestuur krijgt de regio een steeds belangrijkere functie. Veel grote opgaven, zoals verduurzaming, mobiliteit, woningtekort en het bieden van de juiste zorg worden door gemeenten opgepakt. Middelgrote gemeenten blinken hierin uit. We slaan gemakkelijk de handen ineen, maar verliezen daarbij ons lokale bestuur en onze inwoners niet uit het oog. Samen willen we maatschappelijke problemen oppakken, zonder daarbij de gemeentelijke autonomie uit het oog te verliezen. Een regionaal netwerk met ruimte voor onze *coleur locale*.

2. We zijn het meest efficiënt

Een recent onderzoek van IPSE-studies over schaal en doelmatigheid laat zien dat middelgrote gemeenten het meest efficiënt opereren. Als het gaat om belastinginning is middelgroot de optimale schaal en als het gaat om uitgaven per inwoner zijn onze gemiddelde kosten het laagst. Anders gezegd, middelgrote gemeenten (gemiddelde omvang 42.000 inwoners) hebben de meest gunstige schaaleardeffecten en opereren het meest efficiënt.

3. We staan dichtbij inwoners

Contact met onze inwoners is ontzettend belangrijk. We kijken verder dan enkel de vertegenwoordigende democratie. Met innovatieve participatie en *deep democracy* betrekken wij inwoners en andere stakeholders bij onze besluitvorming. M50-gemeenten zijn koplopers als het gaat om democratische vernieuwing.

Wat zijn de knelpunten?

De pijnlijke financiële gevolgen van de coronacrisis, de tekorten in het sociaal domein, in combinatie met een ongunstige herverdelingsleutel van het gemeentefonds maakt dat wij aan de bel trekken. Het gevaar ontstaat dat (impliciet) beleid van de rijksoverheid er verder toe zal leiden dat er een ordening ontstaat van eersterangs en tweederangs gemeenten. Wellicht onbedoeld heeft het huidige beleid het gevolg dat grote steden steeds meer talenten, investeerders en ondernemers aantrekken. Dit zorgt bij middelgrote gemeenten voor een *brain drain*, verdere ontgroening, slechte bereikbaarheid en in brede zin voor minder economische dynamiek. Daarom roepen middelgrote gemeenten u op om dit patroon te doorbreken en om te investeren in middelgrote gemeenten, haar inwoners en bedrijven.

Wat vragen wij?

1. Eerlijker gemeentefonds

Stabiliteit en helderheid moeten weer kernbegrippen worden, want er is geen marge meer om tekorten op te vangen. Eén van de voornaamste knelpunten in de financiële verhouding is het feit dat de uitkeringen die gemeenten ontvangen niet toereikend zijn. De afgelopen jaren zijn er diverse kortingen doorgevoerd waaronder bijvoorbeeld de korting op de drie transities, re-integratie, huishoudelijke hulp, onderwijshuisvesting en de opschalingskorting. Deze kortingen lopen de komende jaren op tot 4,6 miljard euro in 2025.

2. Beter mobiliteit

Om onze nationale duurzaamheidsambities te halen en de economische bereikbaarheid van middelgrote steden te versterken zijn investeringen nodig. Helaas vinden die nu te veel en eenzijdig plaats bij grote steden. Investeer daarom in het openbaarvervoer, veel gemeenten zijn niet aangesloten op spoorverbinding, investeer in deelmobiliteit en in woningbouw rondom werklocaties. Regie in ruimtelijke ordening en mobiliteit moet bij gemeenten liggen. Die weten waar en voor wie je kunt bouwen en hoe zo'n gebied ontsloten kan worden. Wij doen dit *bottom-up*. Via een regionale vrijblijvende governance, zoals U10, weten middelgrote gemeenten hun eigen DNA op de kaart te zetten en elkaars kracht te benutten. Geef ons die ruimte!

3. Goede Jeugdzorg

We werken onderling of met een centrumgemeente goed samen bij de inkoop en uitvoering van de jeugdzorg. We hebben onvoldoende middelen gekregen om onze taken goed uit te voeren, te innoveren in de zorg en de kwaliteit van medewerkers in de jeugdzorg te vergroten. We vragen van u om de flexibiliteit in de keuze voor samenwerkingsverbanden te behouden zodat er ruimte blijft voor de couleur locale!

4. Leefbaarheid en krimp

Veel van onze leden zijn ontstaan door herindeling en bestaan uit een centrumplaats en kleine dorpen en kernen. Wij voelen ons verantwoordelijk voor het onderhouden van een prettig woon- en leefklimaat, ook in krimpkernen. Stel ons in staat om dit te doen. In belang van de leefbaarheid, het tegengaan van woningnood, en het opwekken van duurzame energie. Middelgrote gemeenten kunnen met de juiste ondersteuning de regionale leiderschapsrol pakken die vaak van hen verwacht wordt.

Wij bieden onze hulp aan

Wij willen graag bijdragen aan het oplossen van nationale vraagstukken, zoals het Klimaatakkoord, duurzaamheidsopgave, het woningtekort, natuurontwikkeling, stikstofproblematiek e.d. Samen met de nationale overheid pakken wij de handschoen op. We doen dit op basis van gelijkwaardigheid en met passend instrumentarium.

Wij willen graag met u in gesprek om onze standpunten nader toe te lichten. Investeer in ons, investeer in de toekomst! Want middelgroot is onmisbaar!

Hoogachtend,
Namens de M50 gemeenten

J.J.L.M. Janssen
Burgemeester Zeist

A.M.P. Kleijngeld
Burgemeester Waalwijk